

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

שבוע של גסים ונפלאות. נשאך הופיעה בשבוע זה ב"דאר היום" תמונתו של ה"רבי" שיצא ב"ד בשלום מנסיעתו

לירכתי צפון מיד התחילו אחבי מתלחשים ביניהם ואומרים: "אין המקרא הזה אומר אלא — דרשני", ועל כל צוה שלא תבוא אצלנו — מיד: "מה יאמר עז מנת? מסתמא יודע הוא כבר את הכל וכודאי יספר לנו בעש"ק זה מבעד למסוה, כדרכו את כל הענין מא' ועד ת' כנהוג".

והאמינו לי, חביבי, שלא הייתי רוצה כלל לדבר על הענין הזה משום עינא בישא, אבל מה לעשות והכל מתענינים בו, הכל מדברים, משותחים ומרמזים עליי, ולמרות רצוני מוכרח אני מן הקהל ממש להתחיל בזה.

ואם לא תגידו בנת אגלה לכם בלחשיה מה שהספקתי לשמע קצת מן הצד בלשנה דחשאין שלנו, אבל בתנאי קדם למעשה שהדבר ישאר בינינו פתחשין — שא!

מעשה ברבי אליעזר בן מנחם ורבי סינקלר ורבי מרפון מצפון ורבי מרפון ממערב, שהיו מסובין לא בבני ברק אלא במטולה והיו מספרים כל אותו היום לא ביציאת מצרים אלא ביציאת הצרפתים לכשירחיב ה' את גבולו, יצפון הארץ, עד שבאו תלמידיהם מאירלנדיה ואמרו: רבנו, הגיע זמן של נסיעה. ומחמת ששכחו להתייחס ללכת הדרך ולא אמרו, כנראה, את ה"יהי רצון" עד גמידא, כנהוג, פגעו בהם לא-עליכם בין השמשות, כשלישים מלאכי הבלה שפגיעתם רעה ומוזוינים מכאן רגלם ועד קרקדם, ובראותם כי אין "יסוד" חזק למשמרת על איש ה"מעלה" שלנו, ערכו להם קבלת פנים נחדרה עפ"י כל הטקס הנהוג אצל הכידואים במקומות ההם: מתחלה ברכו עליהם ברכת "המוציא" אירלנדים מן המדינה כונת-המדינה שלהם ואח"כ קראו בקול: "שאו ידיכם קדש!", ממש כמו בסנימה שלנו, להבדיל. שנים מהם — לא מהבירוי אים — גתבקשו מיד לשיבות של מעלה ואחד נעלם ועשה "ויברח" עד תל-חי. לסוף הגישו הכידואים לאורחיהם מעט מלח כדי לזרות על זנביהם במחילה לאחר בריחתם... ואולם בעל המוטורסיקל הרץ כצבי לפני המכונית של "הרבי" בכל דרכיו, כידוע, התחיל מרחוק לפקפק-פקפק בדרךנו

הפעם ובראותו כי העסק ביש, ירד מן הכביש וירא כי אין איש וימהר חיש והנה — "מא-פיש", לא הוא ולא ה' א' י' ש, שבערו הבטיחו לכידואים בקשיש.

רב ושמואל, חד אמר כך וחד אמר כך ולא פליגי יש אומרים: יד הרודה מא ר י' אנה באמצע, שנאמר: "מצפון תפתח הרעה", ודורשי רשומות חקרו ומצאו כי מה שעשה ה"מורה" פעמים ל"רבי" הצפוני בסוריה, הצפינו הפעם ל"רבי" ממערב בג' כולות א"י דוקא, ללמדך: מה יציאה ונסיעה התם בזהתנפלות והתנקשות אף כאן בהתנפלות ומעשה-נבלום — זה לעומת זה עושה הפוליטיקה. ואיכא דאמרי: לא כי הירדים ידי בני-דורנו דוקא ויש דברים ב"גוי", ולא רק בגוי אחד אלא בכמה וכמה גויים ב"הר" ובעמק, מבני עשו וישמעאל, הרוצים, כנראה, לעשות אנדרלמוסיא כמו ברוסיא ולהטיל אימה על ה"רבי" לפני צאתו לדרך כדי שיפחד לשוב אל ה"חדר", וזכר ליציאת מצרים בבית-שאן. ואינם יודעים השקצים האלה כי אם יפטר חסיושלום מו"ר רבי" שיאריך ימים ושנים, לא יפטר מהחומש' האנגלי לעולם ועד.

ואולם שם בצפון נתפשו "ביד חזקה" שנים לרשות והעלו אותם מיד על גפי מרומי תקורות, אף נפלו להם חבלים בנעימים על גרורותיהם, כלמן בשעתו, לקיים מה שנאמר: ג ר ו מפני כל יושבי הארץ והלבנון. ועכשיו, שזכה "הרבי" לקיים בדרכו את כל המצוות, דהיינו, הכנסת אורחים" במ"טולה, בקור הולים לחילים הפצועים ביסוד המעלה והלויית-המתים בנצרת, וביחוד מצות "כיצד מרקדיו" למחרתו על הכרמל בהיפה, עכשיו שיצא בשלום ונכנס ב"ה בשלום לביתו לכבוד שבת, כ"רבי" אמת, אי"ה בשבת קדש זו לאחר קריאת התורה בפגשת "קרח" יעלה ויברך ר' אליעזר בן-מנחם את ברכת הגומל בפני עשרה אתרי רבנו עם צלבי-הכבוד החדשים שלהם, ויאמר בקול רם ובכונה גדולה: "הגומל לחיילים טובים, שגמלוני כל טוב!" וקהל ישראל יענו אחריו: אמן!

ואני ר' עזמות אומר: ברוך שעשה נסים לרבנו במקום הזה ובכל המקומות והעיריות שהוא סובב עליהם, כשמואל בשעתו. אצל עבדאללה, בכאר-שבע, בפטרה, בבית-שאן ואצל כל מיני שיכים ופטררררם והיתה הפעם ב"ה יד ישמעאל ב"עשרת-השבטים", דוקא: איש ביניהם, שטן ביניהם ושלוה על ישראל!

ובכן, מזל טוב וסימן טוב לכלנו! המושל שלנו הנמצא כעת בחו"ל מצא סו"ס עזר כנגדו ובקרוב יכנס לחופת עם אלמנתו של מפקד אחד אעפ"י שהוא בן כהנים ומתאבל על אמו בשלשים בשורה זו ומשמחת אותי מכמה טעמים: ראשית כל, הרי היה מושלנו עד מה בחור ורוק ויתום-קטן בזמן האחרון ועכשיו אחרי הנשואין יהיה סוף-סוף ל—א י ש. והשנית, ש לקוות כי נזכה עכשיו גם לטרמכיי בירושלם עיה"ק, מפני כי בבקורו הראשון של המושל בלוגרון הצהיר, כידוע, בקהל-עם, שיניח את עצמו על הפסים תחת הטרמכיי הראשון, שיעבר בהוצאת ירושלם, ואולם עכשיו לא יחפץ בודאי לאלמן חלילה את אשתו שנית.

ומכיון שאנו מדברים במושל נזכרתי גם בממשלה שלנו. א"א בקי כ"כ בעניני פו-ליטיקה, ואולם כשקראתי בעתונים ע"א התפטרותם של הערבים, ובדאשם ה"ראים" שלנו, מהמועצה הא"י, נזכרתי לדעת כי אמנם ממשלתנו נוצרית ארוקה מאד הנוהגת עפ"י כל דיני הנצרות והברית-החדשה, והא ראייה: כפי דברי המדינאים שלנו, קבלה ממד שלתנו במחילה מכת-לחי ראשונה בכחירות

למועצה המחוקקת, ואולם היא אחזה בתורת הנוצרי והגישה כמצוותו למכים הערבים את לחיה השניה לסטירה יותר מצלצלת במועצת הא"י. אמנם כן, ממשלה נוצרית אמתית, אעפ"י שה"רבי" שלנו הוא מדקדק גדול, כידוע, בכל דיני ישראל, והעובדה שלא רצה ללכת רגלי חוץ מתחום שבת ביום הגיגת המלך ולא זו מתוך המלון דפרגס עד צאת-הכוכבים — תוביה.

איך אומרת חותנתי? — כשנודר חלילה על בן-אדם איזו צרה מן השמים, הרי היא באה ישר לביתו ואינו יודע אפילו איזו הדרך היא באה? ואני כשקראתי בשבוע זה בדאר-היום את הידיעה בדבר הפרס הספרותי של רוטשילד על מאתים לירה במוזמנים למי שיחבר את הרומן היותר טוב מחיי א"י — לא ידעתי בנאמנות כי יום יבוא ואותו הפרס של רוטשילד יהיה לי פתאום לרועץ. שערו נא בנפשכם: אתמול, כשהייתי יושב שקוע במחשבותי ע"א המצאתו החדשה של "דאר-היום", כלומר על התגלית האפורסמה של הספרדי שהוא בכחית, רואה הכל — אנכי, כל התגליות הגדולות באו לעולם מן הספרדים: אמריקה — מעבר לים ואברזנולז ביבשה.

והשבתי להחליף אולי את המסוה שלי במיוז מכונה שכוה, שהיא חודרת לחדרי-חדרים... והנה התפרצה אלי, בלי כרטיס, הפלונית שלי בפתע פתאם לתוך הדרר-העבודה שלי עם גליון "דאר-היום" בידה החזיקה בשני שולי צוארון מעילי הלכך והחדש שקניתי אצל "מורומס" והתחילה לנענע אותי כלולב עפ"י האר"י ז"ל בקוליקולות ובטענות: — את הפרס של רוטשילד הבח לי, כלומר — לך: את הפרס הזה תשיג בכל אופן שהוא ותביא לי הביתה במוזמנים, ויהי מה! השומע אתה? אין דבר, איש שכמותך שהוא בקי ב"ה בכל הענינים בא"י כיהודי חרד, באשרי" ויודע לכתב ב"גוטים" על ה ועל משיחו ועל ננתקה, ראני לאותו פרס יותר מאחרים. שתי מאות לירות בזמננו "אינו הולכות ברגל", ואל תשכח כי יש לשלם שכר-דירה, שכר-למוד בגמנסיה נגם "משביר" לכל הצרות את הפרס של רוטשילד קח, ואם לא, ראה הזהרתך: לא אקה ממך גט פטורין עד עולם! והפלונית שלי מבינים אתם, היא קוזק", ואולם מחויב אני להגיד לכם: כל אותם הנענועים והכפתורים שקרעה ממעילי לא פעלו עלי כמו האיום, שהיא לא תקח עוד מידי גט-פטורין עד עולם. אבל, כיצד יכול בן-אדם שכמותי לבוא לידי פרסו של רוטשילד? ראשית, נסית לחסביר לך בדברים רכים, אין אני מסכים

כלל הפרס של מאתים פונט מצד גביר עצום כרוטשילד המתכונן להיות ראש הסוכנות היהודית הצלגנו סכום שכזה נאה אמרתי לה להריפישל בתורת נדבה על בית הכנסת בבני בית או על מטבח כשר אצל הפועל המזרחי או על מקוה כשרה אצל התימנים בדילב; אבל רוטשילד לא יתרושש הלילה אם יתן לכהפ"ח חמש מאות פונט. — אגב, שמעתי מפי אנגלי שלנו כי שלשה כיני חומנות יש בממשלתנו בזמן האחרון: „אופישל אינוויטיישונס“ (חומנות רשמיות), „אונאופישל אינוויטיישונס“ (חומנות בלתי רשמיות), „הריפישל אינוויטיישונס“... — הנה למשל המשורר ההודי טאגורה ראכיןדראחה נאחה טאגורה שבא בשליחותה של הגברת שולמית פלאום ללמד פרק בשיחה ובחרונות מרטרפון „בעל המשמר“ קבל את הפרס של נובל לא פחות מריו"ש אלפים, אעפ"י שבינינו לבין עצמנו אינו מגיע לקרסוליו של יעקב פיכמן — שאלו נא את פאורשטיון ויגדכם! — וראוי הוא להיות שוליא של יהודה קרני (בלני „אל“). בינתים נודע לי כי טאגורה הגיע מצרומה והוזמן ע"י הנציב להיות אורחו בירושלם, ואולם בנידורנו התקדמו ושלחו אליו משלחת למצרים...

והשנית, נודע לי ממקור נאמן כי היצר הרע של הפרס נתעורר אצל סופרינו מחמת

שהם לא עליכם נצרכים גדולים ומוכנים הג לקבל אפילו מאתים פונט ומעט פחות — אם רק יתנו להם.

אומרים כי קלוזנר כותב רומן בשם „האשה בבית השני אשר בשכונת הבוכרים“ המאירי כותב „כמדומני“ ספוראהבה בינו ובין פיכמן עם מבוא של Xenophone; י. צ. רמון נגש לכתב הזמן שלם בשם „שלא עשני אשה“... ור' עזמות יכתוב רומן גדול התלוי „על בלי מה“ ויקרא שמו בישראל, הן השם הוא העיקר — „עזה כמות אהבה“... וגבורי הרומן הזה יהיו נחשו מי? : אני וזוגתי שתהיה חשבת כי עתה תבין לי סוף סוף כל צרכי אבל לשוא, אשתי תובעת ממני במפניע, שאביא לה הביתה את הפרס של רוטשילד. אם לא יתנו לי אותו בלוי או יחלקוהו לכהפ"ח ביני ובין טאגורה השני — ר' פסח גינזבורג יבדל „לחיים“...

ומבין שאנו עוסקים בעניני ספרות, רוצה אני ללמדכם, תלמידי החיבים, כיצד מאספים אלנו ספרים? לוי כסף? הדבר פשוט מאד: ראשית חכמה צריך כל אחד מכם לקבע בביתו מנהג יפה זה של חגיגת יום הולדת. וחג זה הל לאו דוקא ביום הולדת עפ"י הפספורט שלך, אלא שבכל יום זמנו, ולאו דוקא יום אחד אלא יומא-אדיכא של כמה וכמה ימים, ובשעת הדחק אפשר לחג את יום הולדת שלך פעמים או שלש

פעמים בשנה, הכל לפי הצורך. והעיקר שאת הגהולדת עליך להודיע לא ע"י הזמנות רשמיות כמו ביומא-דגנוסיא של ג'ורג' החמשי, אלא בכבוד ובעצמך ודוקא ברחוב לכל ידידיך וביתך לשאינם ידידיך; ואם הלילה יחלו בשאלות, כנהוג, ע"א ימי חייך, תענה להם בטון של ספק צהוק וספקרצינות ותשמיע להם כאותו השמש מקאפוליע, כי הגיעו ספרים חדשים לקרליון או ל„תרבות“ וגם לבני ישראל, רק שיזוהרו למעשהם לבל לשלח לד מאותם הספרים שכבר קבלת בכתנה מאחרים...

ובכדי שתוכלו ללמד את ה„סוגי“ הזה באפן הסתכלותי, תטריחו את עצמכם קצת לשכונת הבוכרים אל חדרו של ברישי ותראו לפניכם ספריה קטנה חדשה ומגוננת... מדרכי בן-הלל הכהן שלה לו „ספר לא מודרני ביותר אבל מענין ושאי אפשר להשליכו“ — תנ"ך קטן, ואני שלחתי לעורך של „על המשמר“ לכבוד יום הולדת או יותר נכון חדש הולדתה של ספריתו שתי מתנות חביבות: כרד שלם של אספקלריה ותמונתו של דייהאז...

אגב נזכרתי במעשה קטן שהיה מספר דודי חזק, יהודי פקח, לכל אלה שבאו לשאל ספרים מהביבליותיקה הפרטית שלו, אדם אחד בקש מחברו להשאיל לו ספר מענין שהיה אז לשיחה ולדבר שבמורה

והלז ענה לו כי יש לו „פרינציפ“ לבלי לתש איל ספרים לאהרים, מחמת שיודע הוא מן הנסיון כי ספרים אינם מחזירים. לשוא התחנו לפניו ידיו בטוב וברע והוא באחת — דרש ממני כסף ואלוה לך, רק לא ספר!

לאחר ימים מועטים חזר אליו ידידי בענין הספר, נתכעס קצת והכניס את חברני לתוך משרדו: אם אינך כאמין לי שאסור להשאיל ספרים לאחרים, בא ואראך! פתח את הארון ואמר: הרואת אתה את הספריה הגדולה שלי? כל הספרים האלה ש או לים המה...

רבים טועים לחשב כי אוטישקו נתפטר ונסע לקרלסבד מפני טעמים מדיניים וסכר סוכים בינו ובין ויצמן וסוקולוב, וישנם בינינו תמימים כאלה המאמינים כי אחר העם, למשל, עזב את תל-אביב מפני מתלתו לא מגיה ולא מקצתיה, הם ברחו פשוט מן הארץ מפני מעשה שהיה.

שניהם עמדו „על פרשת דרכים“ בת"א ודברו ביניהם, כמובן, רוסית, מיד הופיעו ה„פשיסטים“ העברים והקטנים, קנאי השפה שלנו, הקיפו אותם ושרו בקצב ובנגון הידוע של גנייהילדים: „יהודי דבר עברית! אתה מדבר — רק רוסית, צריך לדבר — רק עברית!“

אחר הקפה ג' נגש אליהם הקטן שבחבורה, תחוב כידם פתק כתובה: „יהודי דבר עברית!“ והחבריא נעלמה שניהם הביטו אחר על השני, הורידו כובעיהם על עיניהם ודברו שוב — רוסית... * * *

הכל שואלים: מהי סבת ההגירה הגדולה לתו"ל ביתור מבין החלוצים הפולנים השואלים כלם: היכן רחוב הברכות בירושלם? כדי לקבל ויזה מאת הקונסול ביוקו לפולגניה רבים חושבים בטעות כי בורחים הם הלילה מפני הרעב והסדרהעבודה, ואולם יודע אני כי בורחים הם מאתנו אך מפני ה„פאשיסטים“ של הרב קוק בת"א וגזרתו נגד הלול השבת, כמו שאמר פעם סמיטיצקי: טוב שלא הית טבק בימי משה רבנו, כי עתה היה אי אפשר לעשן בשבת...

וזוכר אני פעם, שטיילתי בשבת אצל חמי טבריה בימי המלחמה והנה בא אחו מאכרי החוות בעגלתו, עומד על רגליו ונוהג את סוסיו ביד רמה, כשראה זאת אחד היהודים הטברונים, בעל פאות ושטרוימיל, נזרוע כלו וצעק בז'רגון: „איים שאבעס פאהרט מעני גוי!“ (בשבת נוסעים, גוי?) וענה לו הצעיר מתוך עגלתו בנאון: „יהודי, דבר עברית!“... * * *

בגדול החל ובקטן כלה... במקרה נפל לתוך ידי ספרו של תיינה ולאחר שרפרפתי בו קצת, מצאתי שם דבר מוזר: הקופים, אומר הפיטן הגדול, מביטים מגבה על בני-האדם כעל ירודים ממש, שאבדו במשך השנים את זנבותיהם. ומבלי משים עלו על זכרונני עורכי „הארץ“ המתפארים בזמן האחרון על „דאר-היום“ הירוד ר"ל, מהמת שלפי דבריהם, הצליחו פעם ביובלי לחקרים את עתוננו באיזה תלגרם מלונדון ע"א בהירת בלדיון.

והנה, כידוע אירע בשבוע החולף מאורע גדול בארצנו והממשלה פרסמה את תמצית האמנה האנגלית-הערבית, שיש בה כמדומני קצת ערד והשיבות לעתידותנו בארץ. דאר היום הודרו כדרכו למסור לקוראיו את בשורת-האמנה ביפה טעה אחת קדם, שמא „תמצית האמנה עם אנגליה — ברית לשבע שנים“ ולמטה (רשמי), ואולם „הקוף“ שלנו ברצותו לעמד הפעם על המשמר ולמסר את האמנה לכל הפחות יום אחד אחר „דאר-היום“ ולא שבוע ימים כדרכו תמיד, הנה גליון ירושלמי והעתיק ממנו מלת במלה עם שני ה„ראשים“, שבתם השתמש דאר-היום ולא ידע כי „ראשים“ אלה לא היו כלל בנוסח הממשלה ואם אין „דאר-היום“ זנבות קופים, הרי הם מוסיפים ראשים משלהם בעתונם...

למחרת התגלגלה „הארץ“ לתוך ידי, ורגע נדמה לי כי קורא אני את דאר-היום. אותה התמצית של האמנה, אותו הסדר, אותו האותיות ממש, אותו מקום ואותה הצורה...

ולסוף אספר לכם מעשה קטן — לא שלי — אלא של לפונטיין באדם אחד שהיה לו קוף וגם פנס-קסם. פעם נסע האיש לעיר אחרת והקוף הזמין את חבריו וידידיו להראות להם את תמונות הקסם הושיב אותם על הכסאות באולם השוך ואפלי, וקרא לפנייהם: והביטו וראו לנגד עיניכם את אודיסא, תל אביב, פריז... הביטו הקופים כבני-אדם יושבי השך וצלמות ולא ראו כלום, לסוף נתברר כי הקוף למד הכל מבן-האדם ושכח רק דבר-קטן: להדליק את הנר.

גם הקופים בת"א למדו מאתנו כל דבר, ורק דבר אחד שכחו: מעט אור „היום“...

ובכדי שהחקוי שלהם יהיה שלם, מציע אני לפנייהם שידפיסו גם הם על ראש גליונם היה קטנה לסמל, רק בשנתי קצת, כמנהגם, לא אריה אלא — קוף...

עזמות